

АКТИВІЗАЦІЯ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Внукова Н.М., д-р екон. наук, професор
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

Зростання рівня інноваційності економіки в умовах розвитку сучасного суспільства є основним фактором підвищення його конкурентоспроможності. Провідну роль в інноваційній системі має суб'єкт господарювання, який формує попит на власну інноваційну продукцію, перероблює знання в інноваційний капітал [2]. За цих умов всі напрями активізації фінансування інноваційного підприємства набувають особливої актуальності.

У національній економіці відзначається інноваційна криза, яка полягає у низькій інноваційній активності суб'єктів господарювання, яка обумовлена недостатнім обсягом фінансових інвестицій. Дослідники питань інноваційної активності підприємництва єдині у висновку [5, 1], що найвагомим чинником є проблема недоступності фінансових коштів для авансування інноваційного процесу на всіх його стадіях.

Результативні наукові дослідження повинні бути предметом інноваційного підприємництва як процесу, спрямованого на їх реалізацію через новий або вдосконалений продукт. 43 місце України серед 126 країн з інноваційного розвитку за міжнародними оцінками [7] є привабливим показником для залучення фінансових ресурсів. Між тим у теперішній час використовується обмежена частка науково-технічного потенціалу, що зумовлено обмеженістю фінансування маркетингових досліджень міжнародного ринку технологій та інноваційних проєктів, недостатнім правовим забезпеченням охорони об'єктів інтелектуальної власності.

Частка суб'єктів господарювання, які займались інноваційною діяльністю протягом 2016-2018 рр., за рекомендованими видами економічної діяльності становила 18,4 %, зокрема, здійснювали технологічні інновації – 11,8 % (5,7 % – продуктові та 10,3 % – процесові), нетехнологічні – 13,4 % (8,7 % – організаційні та 10,2 % – маркетингові) [3]. Недоліком є те, що ці показники не тільки низькі, але вони зменшувались.

Відзначено прямий зв'язок між розміром підприємства і рівнем його інноваційності, оскільки для впровадження новацій потрібні фінансові кошти, яких великий суб'єкт господарювання має більше. Харківська область входить до групи лідерів за інноваційною активністю та має майже 19% частку технологічно інноваційних підприємств [3].

Внаслідок змін регулятора на ринку фінансових послуг на НБУ, останній проводить активну політику із розвитку всіх інструментів фінансового забезпечення розвитку підприємництва, задіявши як кредитні спілки та компанії, факторингові та лізингові фінансові установи, а новим пріоритетним напрямом змін є підходи до розширення доступу до кредитування через мікрокредитування [4]. На кінець 2019 року на національному ринку небанківського кредитування діяли 684 фінансові компанії з помірним рівнем концентрації (за кількістю – частка найбільших двадцяти фінансових компаній за кількістю укладених договорів за 2019 рік становила майже 60 %, а за сумами – майже 55 % [4], що може позитивно вплинути на рівень доступу інноваційного підприємництва до кредитування. Розширення доступу до фінансування від третіх осіб для фінансових компаній, стане одним із ключових пріоритетів майбутнього регулювання. У подальшому джерела фінансування можуть додатково розширюватися відповідно до рівня зрілості ринку фінансових послуг, отже, інноваційна складова має бути присутня не тільки у виробництві това-

рів, але й наданні послуг, зокрема, з кредитування. Рахуючи, що останні роки витрати на інновації в основному здійснювались за рахунок власних коштів (майже 90 %), отже, будь-які позитивні зміни пропозиції кредитних ресурсів будуть позитивно впливати на розширення джерел фінансування інноваційного розвитку. Зміна 2020 року облікової ставки НБУ до 8 % є суттєвим кроком активізації змін на кредитному ринку, що може розширити інструменти фінансового забезпечення впровадження інновацій. Але за опитуванням підприємців більш вагомим фактором впливу на неінноваційність суб'єктів господарювання є низький попит на інновації, а не тільки відсутність коштів. Тому необхідно спрямовувати фінансові кошти на маркетинг та розвиток інноваційної інфраструктури, тому що частка осіб, зайнятих дослідженнями і розвідками в Україні, становить близько 0,5 % загальної кількості зайнятих при середньому значенні для країн ЄС – 1,2 % [1, 7].

Для вирівнювання ситуації, пов'язаної із інтеграцією в ЄС, Уряд України започаткував програму державної підтримки розвитку підприємництва «Доступні кредити 5-7-9 %», в якій бере участь і Приватбанк через бізнес-інкубатор [6]. Привабливість участі пов'язана з тим, що є певна компенсація відсоткової ставки за кредитом, але недолік пропозиції в тому, що знову відсутній явний попит на інновацію, тому що умовою кредитування є розширення бізнесу під заставу, де відсутня вимога щодо інновацій. Отже місія із відновлення економіки країни шляхом розвитку малого та середнього бізнесу, підняття підприємництва на якісно новий рівень та створення мільйонів нових робочих місць не підкріплена метою щодо запровадження інновацій. Між тим, початок позик для підприємців та юридичних осіб у межах проекту «Країна успішного бізнесу» (КУБ) може бути стартом для інноваційного підприємництва.

Досвід розвитку підприємництва у країнах світу підтверджує конкурентоздатність тільки того бізнесу, який є інноваційним. Поштовхом для пришвидшення змін має бути розширення доступу і активізація фінансування впровадження нововведень. Останні трансформації державної політики з розвитку інструментів доступу до фінансування (кредитування під низькі відсотки, зниження облікової ставки, гальмування інфляції) є умовою майбутніх досягнень підприємництва.

Перелік посилань:

1. Бабець І., Полякова Ю., Мокій О. Обґрунтування напрямів розвитку інноваційного підприємництва з урахуванням світового досвіду (Регіональний філіал НІСД у м. Львові). URL: http://old.niss.gov.ua/Monitor/September/10.htm#_ftnref6 (дата звернення: 19.04.2020).
2. Внукова Н.М. Фінансове забезпечення сприяння розвитку підприємництва в інноваційному суспільстві. *Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації* : матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (20 березня 2019 року). Кривий Ріг : Дон-НУЕТ ім. М. Туган-Барановського. 2019. С. 124–127.
3. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL.: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2020).
4. Майбутнє регулювання ринку кредитування фінансовими компаніями. Київ : НБУ, 2020. 26 с. URL.: <https://bank.gov.ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-kredituvannya-finansovimi-kompaniyami> (дата звернення: 23.04.2020).
5. Россоха В. Інноваційні процеси економічного розвитку в контексті інституційного забезпечення *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 6. С. 119–129.
6. Сервіси для бізнесу від проекту «Бізнес-Інкубатор». URL: <https://inkubator.pb.ua/uk/service> (дата звернення: 20.04.2020).
7. The Global Competitiveness Report 2017–2018: Full Data Edition. World Economic Forum, Geneva, 2018.